

Ook vmbo-groenscholen praten over zorgprofiel

TEKST EN
FOTOGRAFIE
ton van den born

‘Waar liggen



onze grenzen?’

Met de start van Passend onderwijs in 2013 moeten scholen vaststellen welke didactische en pedagogische ondersteuning ze zorgleerlingen bieden. In de keuzes, die ze vastleggen in het zorgprofiel, zijn ze nog zoekende.

Een deel van de leerlingen die nu naar het speciaal onderwijs gaan, komt straks naar de reguliere scholen. Die scholen moeten vaststellen welke ondersteuning ze hen kunnen en willen bieden. De Groene Welle heeft een voorsprong. “In een vergadering bij de AOC Raad was ik onlangs, naar ik meen, de enige die kon zeggen: we hebben een voorlopig zorgprofiel.” Aldus Eimert Fikse, directeur vmbo. “Maar over een jaar zal dat helemaal anders zijn.”

“De Groene Welle heeft in de afgelopen jaren meer zorg opgebouwd dan andere vmbo-scholen”, begint hij. Dat heeft volgens hem te maken met het specifieke karakter van het groen onderwijs. “Groen biedt veel aanknopingspunten voor zorgleerlingen. Met groen en met de dieren. Veel ouders sturen hun kinderen graag hierheen.”

Bij De Groene Welle heeft bijna de helft van de leerlingen een lwoo-beschikking, dus recht op extra begeleiding. Verder is er een zorgcoördinator, er zijn weerbaarheidstrainingen voor eersteklassers, remedial teachers: een hele zorgstructuur. “We zijn niet uniek, dat is helemaal vergelijkbaar met andere groene vmbo-scholen. Maar inderdaad,” erkent hij, “het is fors ten opzichte van andere vmbo-scholen.”

Welk imago wil je als groenschool? Alinda Huistra, beleidsmedewerker bij de AOC Raad, verwoordde in het vorige nummer van het Vakblad Groen Onderwijs de vrees dat aoc’s nog meer een zorgimago zullen krijgen dan al het geval is. Zaak voor die scholen om hun prioriteiten te stellen. Wil je elke leerling een kans bieden, ongeacht specifieke onderwijsbehoefte, of stel je eisen en leg je grenzen?

Relatief klein

Fikse schetst de situatie van De Groene Welle. “Een jaar geleden hebben we besloten dat we een school zijn waar leerlingen gemotiveerd kiezen voor het groenprofiel. Het is niet voldoende dat je bijvoorbeeld dieren wel grappig vindt. Bij de intake staat dat centraal. En bij dat gesprek komen ook eventuele stoornissen aan de orde.”

Het intake team bepaalt de grens. “Als een lid van dat team zegt: ‘Dit wordt lastig’, dan zoeken we een andere oplossing. Dat is vaak prima te onderbouwen, met de rapportage van het basisonderwijs bijvoorbeeld. Dan zien we direct: die leerling wordt hier niet gelukkig.”

Uitwijkmogelijkheden in Zwolle en omgeving zijn bijvoorbeeld de Ambelt, een school voor speciaal onder-

Samenwerkingsverband in Zwolle

Het samenwerkingsverband voor voortgezet onderwijs in Zwolle bestaat ongeveer acht jaar. Destijds ging het tussen de betrokken scholen nog niet over Passend onderwijs - dat begon pas in 2007 - maar wel over leerlingen die buitenboord dreigden te vallen. Hieruit kwamen de gezamenlijke lesplaatsen op Het Lumeijn voort, een expertisecentrum en met ondersteuning van de gemeente Zwolle ook een reboundvoorziening, een soort noodopvang van twaalf weken voor kinderen die zodanig ontsporen dat de school het niet meer weet.

Het Lumeijn is een 'orthopedagogisch-didactisch centrum (OPDC) dat onderwijs en ondersteuning biedt aan leerlingen in het voortgezet onderwijs die tijdelijk meer ondersteuning nodig hebben om voortgang in hun onderwijsloopbaan te houden'. De besturen voor voortgezet onderwijs die zich verenigd hebben in de Stichting Zorgstructuur VO IJssel-Vecht geven opdracht aan Het Lumeijn. In Passend onderwijs wordt nu op dergelijke voorzieningen bezuinigd. Dat betekent onder meer dat een deel van de leerlingen die nu naar Het Lumeijn gaan, opgevangen zullen worden op De Groene Welle.

Eimert Fikse: (r) "We willen een school zijn waar leerlingen, ook zorgleerlingen, gemotiveerd kiezen voor het groenprofiel. Het is niet voldoende dat je bijvoorbeeld dieren wel grappig vindt"

wijs. En Het Lumeijn, een voorziening van de vmbo-scholen binnen het samenwerkingsverband waarvan De Groene Welle deel uitmaakt. Vier of vijf leerlingen op de honderd worden wel ingeschreven bij het aoc, maar krijgen een lesplaats op Het Lumeijn. Ze zitten er een of twee jaar en volgen hetzelfde lesprogramma als op de vmbo-school, maar nog zonder groenvakken.

"Onze inkomsten voor die leerlingen gaan één-op-één door naar Het Lumeijn, volgens het principe: geld volgt de leerling. En ook een deel van het zorggeld van het samenwerkingsverband wordt aan de lesplaatsen besteed. Er is veel enthousiasme voor deze aanpak en het voldoet heel erg aan Passend onderwijs, maar het zijn er nu te veel. Tweehonderd in totaal. Met de bezuiniging op Passend onderwijs moet dat anders; het is dan niet meer te bekostigen."

Het samenwerkingsverband bestaat in Zwolle uit zeven schoolbesturen; totaal een 10.000 leerlingen. "Relatief groot," zegt Fikse, "en wij zijn als groen vmbo relatief klein. We hebben nog geen vijf procent van de leerlingen."



Zeven tips voor aanpak zorgprofiel

1. In beeld brengen voor welke zorgvragen de school een goed onderwijsaanbod heeft, niet heeft en in de toekomst kan of wil hebben. Waar liggen de grenzen? “Durf een beeld van je school neer te zetten, niet gehinderd door zorg om leerlingeninstroom”, zegt vmbo-directeur Fikse. Plus een beeld van wat je over vijf jaar wilt zijn.
2. Zorg dat je je als groen onderwijs bewust bent van de positie. Je kunt niet alles en je kunt niet iedereen opvangen. “Houd het helder”, zegt Klaas Hiemstra, APS.
3. Investeer in je samenwerkingsverband, voor vertrouwen en begrip. Fikse: “We kunnen dan ook andere scholen in het samenwerkingsverband aanspreken als het scheef groeit en stimuleren in zorgaanpak zodat wij niet overstelpt worden.”
4. De vraag ‘zijn we niet te veel zorgschool’ moet je tevoren beantwoorden. Anders word je ermee overvallen.
5. In een samenwerkingsverband wordt over geld gepraat en er worden afspraken over gemaakt. Het is goed om vooraf hierover na te denken. Zorg dat je weet waarover je praat.
6. Je zou kunnen accepteren dat je in groen onderwijs meer zorgtraditie hebt, suggereert Hiemstra. Passend onderwijs biedt je misschien de kans om hierop te profileren.
7. Neem jezelf serieus, zegt Fikse, dan word je ook serieus genomen. Inbreng in het samenwerkingsverband is dan niet de (grote) hoeveelheid leerlingen, maar kwaliteit, betrokkenheid en deskundigheid.

Discrepantie

De Groene Welle heeft nu een voorlopig zorgprofiel, tot stand gekomen binnen het samenwerkingsverband waarvan de school een van de drie pilotscholen was. In samenwerking met de KPC Groep is het afgelopen half jaar een profiel opgesteld. Dit begon met een inventariserend gesprek over hoe De Groene Welle zorg aanbiedt. KPC hield vervolgens een enquête onder docenten. Wat is de ambitie en waar ligt het verschil tussen wat je wilt en wat je kunt?

De drie pilotscholen zijn klaar en de andere vier werken er nu aan, zonder KPC-ondersteuning. Zo ontstaat een zorgprofiel van het gehele samenwerkingsverband. Dat geeft een beeld van wat elke school aan zorg kan bieden en wil bieden. “Je moet het zien als een nulmeting”, zegt Klaas Hiemstra, consultant bij APS en ook adviseerend en ondersteunend bij de opstelling van zorgprofielen. Die opstelling gebeurt overigens niet in opdracht van een schoolbestuur, maar van een samenwerkingsverband. “Er kan soms best discrepantie ontstaan tussen wat een schoolbestuur vindt en wat een samenwerkingsverband wil.”

Zorgplicht en zorgmiddelen

Basis voor Passend onderwijs is de zorgplicht van scholen. Die plicht veronderstelt een lokale samenwerking. Gezamenlijk moet een sluitend zorgaanbod worden geleverd.

De financiële middelen volgen daarbij de leerling. Scholen die de meeste zorg verlenen, krijgen de meeste middelen. En het grootste deel van de middelen voor ambulante begeleiding gaat naar de samenwerkingsverbanden. Het kabinet wil dat het budget voor Passend onderwijs in de klas terecht komt. Meer handen in de klas en meer professionaliteit van docenten. Het speciaal onderwijs verdwijnt niet; OC&W zal deze scholen rechtstreeks bekostigen.

En in die zoekfase kan overigens ook discrepantie ontstaan tussen wat een schoolleiding wil en wat docenten willen. Je kunt je als school afvragen hoe je dat wilt voorkomen, vindt Fikse. Uit de analyse van KPC Groep bleek een ‘didactische verlegenheid’ bij veel docenten: ze weten vaak niet goed welke werkvorm te kiezen voor zorgleerlingen. “In de pilot met KPC zijn docenten nog als groep benaderd, maar individueel bleef de vraag: welke behoefte is er aan verdere ontwikkeling en professionalisering? Hoe staat het met de persoonlijke competenties om zorg te bieden?”

Een extern bedrijf gaat dat nu voor de 45 vmbo-docenten van De Groene Welle in beeld brengen. Gefinancierd uit de 10.000 euro budget voor een bekwaamheidstoets op school voor Passend onderwijs. “Dan weten we wat we kunnen en of er nog scholing nodig is.”

Blinde leerling

Hoe ziet het eruit, zo’n zorgprofiel? Hoe zijn de afspraken in het samenwerkingsverband?

De KPC Groep heeft onderscheid gemaakt in basiszorg, breedtezorg en dieptezorg, legt Fikse uit. Basiszorg is: wat moet je als school in huis hebben en hoe staat het met handelingsgericht werken van de docent? Dat ligt vooral bij die leraar. Breedtezorg betreft de voorzieningen op school, diagnose, consultatie en begeleiding. “Ik denk dat de groene scholen zich de afgelopen jaren hierin goed geprofileerd hebben.” En dieptezorg gaat over zaken buiten school: het netwerk en de verwijzingsmogelijkheden.

Een element van Passend onderwijs en het onderwijszorgaanbod is de uitwisseling. Stel je voor dat een autistische leerling in Zwolle voor groen kiest. “Wij zijn het enige vmbo met een groenprofiel, maar bij scholengemeenschap Greijdanus zijn bijvoorbeeld mensen die goed zijn met autistische leerlingen. Dan lossen we dat samen op is het plan: een deel van het onderwijs vindt hier plaats en een deel daar.”

Het geld volgt ook hier de leerling. De school die een bepaald gedeelte van onderwijs en zorg verzorgt voor

zo'n leerling krijgt een zelfde aandeel van onderwijs- en zorggeld.

Binnen het samenwerkingsverband zijn vier groepen samengesteld waarin scholen voorlopige afspraken hebben gemaakt over een dergelijke uitwisseling. Die afspraken zijn nog in algemene lijnen. "Specifiek over geschiktheid voor blinden, doven, rolstoelers en zo meer is het nog niet, maar moet het wel worden. Dat is misschien ook mijn kritiek. Het is nog iets te makkelijk. We bieden heel veel zorg, maar of we bijvoorbeeld een blinde leerling plaats kunnen bieden, is niet aan de orde geweest."

Ideaal

Er ligt dus nog veel werk, en zeker niet alleen voor De Groene Welle. "Vanwege de onzekerheid over Passend onderwijs heeft het veld soms wat achterover geleund", constateert Klaas Hiemstra. "Maar de samenwerkingsverbanden gaan nu weer stevig aan het werk." AOC Terra, als onderdeel van Onderwijsgroep Noord, zit nog in de oriënterende fase. "We gaan eerst een plan van aanpak opstellen", zegt bestuursadviseur Janine Luiten. Onder meer over scholing van docenten, het vmbo-zorgprofiel en ook een onderdeel mbo-zorg.

Ook bij Wellantcollege, dat te maken heeft met vijftien samenwerkingsverbanden, zijn zorgprofielen in de maak, meldt onderwijsadviseur Joep Holtackers. "De inhoudelijke bespreking van het zorgprofiel is de verant-

woordelijkheid van de individuele locatie", zegt hij, maar de Wellantlocaties denken nu na over een 'strategisch zorgprofiel'. Een van de kaders hierin is dat binnen de samenwerkingsverbanden gestreefd moet worden naar een evenwichtige verdeling van de leerlingen voor wat betreft niveau en leerproblematiek. "Want niet alleen vmbo-groenscholen hebben zorgverantwoordelijkheid." Uiteindelijk zullen er zeker verschillen zijn in de profielen per locatie. En duidelijk wordt dan ook of bepaalde locaties zich binnen een samenwerkingsverband gaan specialiseren op specifieke handicaps.

Hiemstra verwacht in het groene vmbo nog 'een worsteling' over de vraag: hoe groen zijn wij eigenlijk en hoe groen zijn onze leerlingen? "De discussie over de profielen gaat dit verscherpen. Zijn wij als groen onderwijs geschikt voor iedereen die zorg nodig heeft en willen we dat? En als we dat niet willen, lopen we dan kans dat we leerlingen kwijtraken?"

Fikse schetst het ideaal. "Dat is dat we bij de intake met ouders en leerlingen voldoende informatie van de leerling hebben en dat we dan een goed oordeel kunnen geven over hoe we de komende vier jaar met die leerling uit de voeten kunnen. Die intake is een inschatting van onze mogelijkheden. Ideaal is dan ook dat aan het eind van de dag elk personeelslid nog wat over heeft."

Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > editie 5

advertentie

Onderwijs: sleutel tot het nieuwe plattelandsondernemen

Onderwijsdag Multifunctionele Landbouw laat kansen nieuwe sector zien



Bent u docent of stagebegeleider?
En wilt u bijdragen aan succesvol ondernemerschap op het veranderende platteland? Kom dan naar de dag die u de sleutels hiervoor aanreikt! De dag met het thema Onderwijs: sleutel tot het nieuwe plattelandsondernemen vindt plaats op donderdag 19 mei op het inspirerende bedrijf Fruittuin Verbeek in Oldebroek.

Zie www.fruittuinverbeek.nl

Op het programma staan interessante sprekers, die de competentie behoefte van multifunctionele ondernemers presenteren en het belang van goed ondernemerschap in deze sector.

Ook wordt informatiemateriaal uitgereikt op de markt en ontvangen studenten de Studieprijis Multifunctionele Landbouw.

De dag is gratis



U kunt zich tot 6 mei aanmelden via www.kpcgroep.nl/onderwijsdagMFL. 9 mei krijgt u een bevestiging. Neem voor vragen contact op met Marjo Baeten, Hogeschool HAS Den Bosch, via email: m.baeten@hasdb.nl